

Datum: 09.08.2018

Medij: Bunjevačke novine

Rubrika: Bez naslova

Autori: Redakcija

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Napomena:

Površina: 603

Tiraž: 0

Naslov: Somborski sunčani sat

Strana: 24

JOŠ JEDAN OD SIMBOLA VAROŠI U BAČKOJ

Somborski sunčani sat

Neposridno nuz Crkvu Sv. Trojstva u Somboru nalazi se barokno zdanje današnjeg Župnog dvora (Plebanije), koje je podignuto izmed 1743. i 1749. godine, i u kojem se, do 1786. godine, nalazio kadgodašnji franjevački samostan. Crkva i samostan podignuti su trudom ovdašnji franjevaca i sridstvima somborskog bunjevačkog stanovništva, tada izrazito većinskog u rimo-katoličkoj populaciji varoši.

Nakon što su iz ovog zdanja iseljeni somborski franjevci, ono je služilo ko administrativno sidište Bačko-bodroške županije, sve do svršetka izgradnje nove županijske zgrade u Somboru 1808. godine, posli čega je, naredbom austrijskog cara Franca I, kadgodašnje zdanje franjevačkog samostana pridato somborskom rimo-katoličkom Žup-

Sunačni sat početkom 20. vika sa natpisom na bunjevačkom

Bunjevka pod izvornim Sunačnim satom u somborskom Gradskom muzeju

nom uredu, zajedno sa okolnim prostorom pece „U lancima”, koji se prostiro s južne strane zdanja. Upravo je na ovom, najstarijem dilu starog baroknog samostanskog zdanja, polovinom 19. vika načinjen sunčani sat, koji i danas, posli skoro 170 godina, još uvijek postoji i savršeno „radi”. Imo je u to vrijeme Sombor mehaničke javne časovnike na crkvenim tornjovima (najstariji taki časovnik nalazio se na starom crkvenom tornju somborske Svetoduždvevske crkve, podignutom još četrdeseti godina 18. vika), ko i na tek podignutom tornju priuredene Gradske kuće el Magistrata, al sunčanog sata, do ovog vrimenta, barem po zapisanim tragovima, u gradu nije bilo.

Sunčani sat na somborskom Župnom dvoru projektovo je i načinio **Jovan Čokor** (Baja, 1810 – Sr. Karlovci, 1871), tadašnji profesor mađarskog jezika, pedagogije, metodike, ugarske istorije i aritmetike u somborskoj Srpskoj učitelj-

skoj škuli (Preparandiji), a kasnije, od 1847. do 1852. godine, i upravnik ove škole. Čokor je, prema sviđočanstvima savremenika, bio čovik teške naravi, u čestom sukobu sa kolegama i učenicima, al i sa građanima Sombora. Za njega se govori lo da je „poslat da slomije srpski duh somborske Preparandije”, a med Somborcima je spivana i rugalica: „Dode Čokor, pa napravi pokor!”. Kako se amaterski bavio astronomijom, Jovan Čokor je 1850. g. dobio saglasnost da načini sunčane časovnike na rimokatoličkom Župnom dvoru i na Pravoslavnoj crkvenoj opštini, odnosno na zdanju palate „In foro”, koji nije sačuvan.

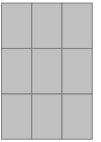
Sat je bogato oslikan, a ispod slike anđela, pivca, lobanje i ispisan arapski brojova, sadrži opor i upozoravajuć dvojezičan natpis o ljudskoj prolaznosti: „Jedan ti je od ovih poslednji!”, odnosno „Egyezekbőlvégórád!”, prvo ispisan bunjevačkim dijalektom, a zatim i mađarskim jezikom (bunjevački

Datum: 09.08.2018
Medij: Bunjevačke novine
Rubrika: Bez naslova
Autori: Redakcija
Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Napomena:
Površina: 603
Tiraž: 0

Naslov: Somborski sunčani sat

Strana: 24

natpis kasnije je pritivoren u ijekavski, a danas je u ekavskom obliku). Slika iznad časovnika više puta je priopravljana i obnavljana tokom prithodna dva stolića, a prija pet godina prineta je, konačno, u somborski Gradski muzej jer je prtila opasnost od njezinog daljeg oštećenja i potpunog propadanja. Na mistu dotadašnjeg sunčanog sata načinjena je uspila replika, a metalna šipka, odnosno pokazivač satnice, osto je neprominjen. Svi-doćio je ovaj časovnik o mnogo čemu što se dešavalo pod njegovim zidom, iznad somborske pece

Arhimandrit Jovan Julije Čokor (tvorac sunčanog sata), 1870. g.

„U lancima” i nadomak sridišnjeg gradskog Trga Sv. Trojstva, pa i o nikim od najpotresniji događaja somborske novije prošlosti (pod ovim satom su, polovinom aprila 1941. godine, streljani pohapšeni građani Sombora, svega nekoliko dana posli ulaska okupacioni trupa grad).

Na kraju, da kažemo još koju rič o sudbini tvorca ovog časovnika. Jovan Čokor je iz Sombora oćo u oktobru 1853. godine, posli čega se zamonašio u manastiru Kuveždin na Fruškoj gori, uzevši monaško ime Julije. Patrijarh Josif Rajačić ga je, ubrzo, poslo u Beć, na izučavanje

štamparske veštine. Kad se vratio u Sremske Karlovce, Čokor je 1858. g. imenovan za upravnika srpske Mitropolitsko-gimnazijske štamparije i taj poso obavljao je do 1865. godine, kad je postavljen za arhimandrita manastira Grabovca u Baranji. Čokor je bio poslanik na Srpskom crkveno-narodnom saboru u Srem-skim Karlovcima 1870. i 1871. godine, u vrime čijeg zasidanja je i priminio.

Njegovo dilo, somborski sunčani sat, nadživilo ga je jedan i po vik, i danas pridstavlja jedno od urbani znamenja starog gradskog jezgra.

Milan Stepanović

